

is találta a természetben magában azt az ideális példát, melyet az embernek (vagy legalábbis a szorgos, munkálkodó embernek) követnie kell, ha a rá mértéknél többre, jobbra törekszik: ez a hangya, a szorgos hangya. Ennyiben ez az ideológia éppoly elhibázott, mint a vadásznépekről kialakított vélemény. KÉT TUDÓS AZT ÁLLÍJA, HOGY A HANGYÁK MEGLEHETŐSEN LUSTÁK, Palm Springs, California (AP) fejcím alatt az *Ann Arbor News* 1971. január 27-i számában az alábbiak jelentek meg: „A hangyák nem egészen olyanok, amilyennek beállítják őket” – állítja dr. George Wheeler és

dr. Jeannette Wheeler. Nevezett kutató házaspár éveket töltött azoknak a lényeknek a tanulmányozásával, melyeket a mesék a szorgos iparkodás hőseiként mutatnak fel az olvasóknak. A Wheeler házaspár viszont erre a következtetésre jut: „Valahányszor egy hangyabolyt szemügyre veszünk, a lázas tevékenykedés jeleibe ütközünk. Ez azonban csak azért látszik így, mert a hangyák mind egyformák, és nagyon sokan vannak.” „Az egyes hangyák meglehetősen sok időt töltenek csellengéssel, lézengéssel. Ráadásul a dolgozók, amelyek mind nőstények, sok időt töltenek cicomázkodással.”

G. István László

ZÁRT TEREK OLTÁRA

A karosszék előbb várakozik. Két lógatott karja, mintha horgászna az időben. Ki akarja fogni, hogy ne történjen semmi, az a hal. Ha nem vagyok a szobában, folyton kapása van. Ha belépek, megzavarom.

Beleülni rossz. Alkalmatlankodom. Fészkelődik alattam a háttámla, a huzat. Ha rázárom az ajtót, komoly lesz és él. Ha rányitom az ablakot, fulladozik a huzatban.

*

Két egymásnak fordított siktükör között esnek meg a csodák. Na látod. Egy rothadó szem látja magát a sötétben. Lárványüzsgés, előbb a lágyszőnyegben. Csak legvégül tünteti el a csípőmet valami. A csontférgeknek, a bálnatetemet beborító élő szőnyegnek nincs szeme vagy szája, légzőszerve a testen kívül helyezkedik el. A szimbionta baktériummal sem egészségében, sem betegségében nem hagyjuk el egymást. Még ha tudom is, hogy meghaltam, gyökérnyúlványom mindig az élet.

*

A homlokod egy kifordított ég
abroncsa, mondta egy hang álmomban.
Vitatkoztam vele, végső érve se volt, csak
hogy a sötét anyag, a fekete lyuk se
más, mint sok magába zárt tudat, ahonnan
nem tud kiszökni
a fény. Vagyis minden gondolat. Nem volt
prófétikus, fenyegető, inkább, mint aki
viccnek szán egy imát, ünneprontó, aki
egy karácsonyfát hugyoz le vagy
partvisnyéllel veri szét a születésnap
tortát, amit épp most kapott. Elzsibbadt
a szám, mikor válaszoltam. Ahogy mondtam
ki a szavakat, már felejtettem is őket
el. Azóta se jut eszembe semmi.

Vallasek Júlia

A KEGYETLENSÉG HANGJAI, A GONDOSKODÁS CSÖNDJE

J. M. Coetzee regényeiről

„Valahol mindig vernek egy gyereket.”

(A BARBÁROKRA VÁRVA, 172.)

Mi történik akkor, amikor az ember kifogy a száanalomból? Mi minden történhet ott, ahol nincs és nem is volt soha száanalom? Ha egyetlen szóban kellene jellemezni J. M. Coetzee regényvilágát, a „kegyetlenség” volna a kínáló fogalom. Mégpedig többnyire annak a legkonkrétabb, mert testi szenvedést okozó formája. Meztelen, betegségtől, kínzástól, baleset nyomán eltorzult testek sokasága tölti be regényeit, a szereplők, minduntalan az emberi kegyetlenség vagy pusztán a lét kegyetlenségének látványával szembesülnek.

„Munkáiban Coetzee a legnagyobb szakértője a szenvedésnek, leghitelesebb irodalmi szakértője a testnek” – írja Stephen Abbel a *Times Literary Supplement*-ben.¹

„Szakértelme” persze nem véletlen, hanem közvetlenül köthető az író származásához, amely bizonyos értelemben regényeinek témaválasztását, a testről, szenvedésről, kegyetlenségről való beszéd modulációit is meghatározza. „Dél-Afrikában lehetetlen tagadni a szenvedés s így a test hatalmát” – írja DOUBLING THE POINT² című önéletrajzi elemeket felsorakoztató esszé/interjú kötetében J. M. Coetzee.